

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

Oponentský posudek na bakalářskou práci Barbory Novákové „A cizí země krásné kraje...“ *Prostor a místa v poetistické tvorbě*

Ve své bakalářské práci se Barbora Nováková zabývá fenoménem *cizo-krajnosti* a exotičnosti v literatuře poetismu. Sleduje tedy žánrově i prostorově specifické aspekty literární konstituce reprezentovaných krajin, jednak *exotických*, jednak *městských*. Jde tedy zároveň o sémantiku (i poetiku) zkušenosti s *cizím* a *jiným* v oscilaci a napětí s *vlastním*, ale také o sémantiku *osvojování* si *cizího* a o jeho výrazový transfer do *vlastního*.

Rozdělení na typ *exotické* a *městské* krajiny je podstatné již proto, že souvisí s koncepcí *moderní* postavy/vypravěče/básnického subjektu – a zároveň subjektu moderny – jako cestovatele, turisty, flanéra a dobrodruha. Exotismus je jednou z centrálních kategorií poetismu: souvisí nejen s fascinací *jinakostí*, *cizo-krajností*, ale také s *poznáním* a specifickou formou iniciace. Barbora Nováková v této souvislosti připomíná nápadnou preferenci nautické metaforiky, která má také obecnější význam jako manifestace moderního *modus vivendi*, k němuž patří náhoda, ale také dobrodružství a riziko. Vedle zaoceánského exotismu věnuje Barbora Nováková pozornost také literárnímu ztvárnění mediteránního prostoru, který většina básníků poetismu znala z vlastní zkušenosti.

Ukazuje také, jak imaginace exotických krajin i reálná zkušenost s nimi (jako – jedině – u Biebla) modeluje rozšiřování prostoru i času a je příznačné, že pohyb má v poetismu dvacátých let výrazně *centrifugální* charakter, jakkoliv jde o pohyb prostorem a časem, uváděný do chodu imaginací, která si hledá svůj osobitý básnický výraz. Tomuto aspektu věnuje Barbora Nováková pozornost ve velmi zdařilé podkapitole „Aktualizace a exotizace jazyka“. Všimá si, že významotvornou roli zde hraje princip selekce a kombinace, při nichž jsou prvky a znaky „domácího“ prostoru nahrazeny znaky exotického prostoru. Barbora Nováková volí přiléhavý pojem „exotické mikrosvěty“, tvořené specifickým – a poměrně úzce vymezeným – motivickým repertoárem (domorodci, jazz, palmy, exotické ostrovy etc.), což také vedlo poměrně rychle k opakování a tím i vyčerpání, takže již v druhé polovině 20. let se v poetistických textech objevuje jev, který Barbora Nováková výstižně nazývá „Únava tropickým exotismem“, nacházející svůj silný výraz v úvodním verši pozoruhodné básně Konstantina Biebla „Protinožci“, která uzavírá jeho sbírku *S lodí jež dováží čaj a kávu* (1927): „Ta věčná únava ta hrůza pod palmami“.

Poetismus byl – tak jako ostatní avantgardní směry – „ismem“ urbánní, velkoměstské kultury, proto v něm zaujímá typ městské krajiny podstatnou roli jako paradigma modernosti a prostoru budoucí společenské proměny. Barbora Nováková se zabývá obrazem Ameriky, obrazem porevolučního Ruska a samozřejmě Paříži – jako centrem umělecké moderny – a také obrazem Prahy. Moderní poezie je sice bez hranic, neustále otevřená skutečnosti moderního světa, nakonec však vedou všechny výpravy poetistů zpět domů, do „centra“, jako v závěru *Podivuhodného kouzelníka*: „Jda probouzející se ulicí města / uprostřed **Evropy**“ (tučně v originále).

Závěrem bych shrnul, že bakalářská práce Barbory Novákové představuje kvalitní výkon, přesvědčující komparativním přístupem, uvážlivou interpretací fenoménu exotismu v poetismu a jeho nejen estetických, ale také ideologických implikací, se zaměřením na jeho prostorovou sémantiku. Autorka jasně formuluje cíl své práce, reflektuje metodický postup a v neposlední řadě přesvědčuje také kompetentní orientací v sekundární literatuře a velmi dobrou schopností uplatňovat získané poznatky, což se projevuje také v promyšleně volené terminologii a výstižných formulacích.

Navrhuji proto hodnocení **výborně (1)**.

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.

27. 05. 2024